

VARGA NELLI*

DOI: 10.59851/mj.72.12.20

Az infláció hatása a gyermektartásdíjra – A gyermektartásdíj indexálásának lehetőségei Magyarországon

Az utóbbi évek világméretű szinten bekövetkezett inflációja a szülők, illetve a bíróság által megállapított gyermektartásdíj értékállandóságát is kikezdte. A fogyasztói árak ilyen mértékű megemelkedése a társadalom minden szegmensében éreztette hatását, így a gyermek(ek)et nevelő háztartásokban is. A tanulmány célkitűzése annak vizsgálata, hogy jelen gazdasági környezetben miként biztosítható a bíróság által megállapított gyermektartásdíj értékállandósága, inflációkövetése hazánkban, milyen lehetőségei, eszközei vannak a feleknek és a jogalkalmazóknak, amennyiben a felek vagy a bíróság által megállapított gyermektartásdíj értékét meg kívánják őrizni, és nem szeretnének évente-kétévente a bírósághoz fordulni a gyermektartásdíj megváltoztatása iránt.

Kulcsszavak: gyermektartásdíj; indexálás; infláció

1. Bevezető gondolatok

Az utóbbi évek világméretű szinten bekövetkezett inflációja a szülők, illetve a bíróság által megállapított gyermektartásdíj értékállandóságát is kikezdte. A fogyasztói árak ilyen mértékű megemelkedése a társadalom minden szegmensében éreztette hatását, így a gyermek(ek)et nevelő háztartásokban is. Azonban hatványozottabban jelentkeznek az infláció következményei azoknál a gyermeküket egyedül nevelő szülőknél, akik a kiskorú gyermekük tartására nem „inflációkövető”¹ gyermektartásdíjban részesülnek a különélő szülőtől.

Infláció alatt a háztartások által saját felhasználásra vásárolt termékek és szolgáltatások árainak átlagos változását értjük az előző év azonos időszakához képest.² Az idei évben „már csak” 4-5% között mozog a fogyasztói árak változása, a 2023. évben azonban volt olyan hónap, amikor annak mértéke a 25 százalékot is meghaladta.³

A bírói gyakorlat sokáig következetes volt abban, hogy önmagában az infláció nem adhat alapot a gyermektartásdíj felemelésére, miután az infláció hatásai nemcsak a kiskorú gyermeket, hanem mindkét szülőt ugyanúgy érintik.⁴ Mégis azt tapasztaljuk, hogy ettől függetlenül a gyermeküket nevelő szülők a gyermek(ek) megnövekedett szükségleteire hivatkozással egyre több esetben fordulnak a bíróságokhoz a gyermektartásdíj felemelése iránt.

A tanulmány célkitűzése annak vizsgálata, hogy jelen gazdasági környezetben miként biztosítható a bíróság által megállapított gyermektartásdíj értékállandósága, inflációkövetése hazánkban, milyen lehetőségei, eszközei vannak a feleknek és a jogalkalmazóknak, amennyiben akár a felek, akár a bíróság által megállapított gyermektartásdíj értékét meg kívánják őrizni, és nem szeretnének évente-kétévente a bírósághoz fordulni a gyermektartásdíj megváltoztatása iránt.

A fentiekben megfogalmazott cél elérése érdekében a tanulmány kizárólag az inflációkövetés aspektusából dogmatikai szempontból összeveti a gyermektartásdíjnak⁵ a házasságról és családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) általi, valamint a jelenleg hatályos szabályozását, azon belül kiemelten vizsgálja a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) a gyermektartásdíj indexálását lehetővé tevő, nemrég módosított 4:207. §-át, és értékeli annak bírói gyakorlatát. A tanulmány kitér az inflációnak a gyermektartásdíjra gyakorolt hatásával kapcsolatosan megfogalmazott jogalkalmazói megállapításokra és tettelekre, szintetizálja az utóbbi évek bírói gyakorlatát, ugyanakkor a terjedelmi korlátok miatt nem foglalkozik más országok megoldási modelljeivel.

2. A gyermektartásdíj mértékének megállapítása

2.1. A gyermektartásdíj megállapítására vonatkozó szabályok a régi Csjt.-ben

A Csjt. lehetővé tette, hogy a gyermektartásdíj összegét a bíróságok különböző módokon határozzák meg: így százalékos arányban, határozott összegben vagy határozott

* Varga Nelli egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, ORCID: 0009-0005-6186-6814.

¹ Ez alatt azt értjük, hogy a gyermektartásdíj mértéke automatikusan, külön intézkedés nélkül meghatározott időközönként meghatározott mértékkel megemelkedik.

² Az inflációról lásd bővebben: KISS TIBOR: Az infláció hatása a magánjogi jogviszonyokra. *Debreceni Jogi Műhely*, 2022. (3–4), 45–72. DOI: <https://doi.org/10.24169/DJM/2022/3-4/2>

³ 2023 januárjában 25,7%, 2023 februárjában 25,4%, 2023 márciusában 25,2% volt, https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0040.html

⁴ BH 2007.8.257.

⁵ Gyermektartásdíjra nemcsak a kiskorúak, hanem a 20. életévüket be nem töltött középiskolai tanulmányokat folytató nagykorúak is jogosultak. Vö. Ptk. 4:214. §.

összegben és bizonyos jövedelmek százalékában.⁶ A tartásdíj százalékos megállapítása esetében meg kellett jelölni a tartásdíj alapösszegét is.⁷ A százalékos marasztalás különösen olyan esetekben volt indokolt, amikor a gyermek még alacsony korú volt, amelynek következtében a kötelezett gyermektartásdíj-fizetési kötelezettsége hosszú ideig állt fenn, és a százalékos forma a gyermek érdekében biztosította a kötelezett jövedelmével arányos gyermektartásdíjat.⁸ A tartásdíjnak a százalékos módon való megállapítása optimális megoldást jelentett minden olyan esetben, amikor a kötelezett jövedelme kiszámíthatóan növekedett, így a gyermektartás mértéke igazodott a kötelezett teljesítőképességéhez. Ugyanakkor nem felelt meg a gyermek érdekeinek azokban az esetekben, amikor a kötelezett jövedelme nagy ingadozást mutatott, kiszámíthatatlan volt, például idényjellegű munkavégzés esetében.

A gyermektartásdíj-meghatározás mindegyik módjának voltak előnyei és hátrányai, és a felek jövedelmi viszonyaitól, az akkori foglalkoztatási jogviszonyok sajátosságaitól, a társadalmi és gazdasági körülményektől függött, hogy végső soron a jogalkalmazó milyen módon állapította meg a gyermektartásdíj összegét. A Csjt. hatálya alatt kialakult bírói gyakorlatot vizsgálva megállapítható, hogy a százalékos arányban történő meghatározás vált tipikussá az alapösszeg megjelölése mellett.⁹ Ezen meghatározási mód nagy előnye az volt, hogy a kötelezett jövedelmének növekedésével egyidejűleg a gyermektartásdíj összege is automatikusan emelkedett, és nem kellett a jogosultnak külön gyermektartásdíj felemelése iránti pert indítania a kötelezett jövedelmének emelkedése esetén.

Már a Csjt. is biztosította a lehetőséget a tartás mértékének megváltoztatására, ha a közös egyetértéssel vagy bírósági ítélettel meghatározott tartás megállapításának alapjául szolgáló körülményekben lényeges változás állott be.¹⁰ A Csjt. és annak módosításai azonban egyáltalán nem tartalmaztak rendelkezést a gyermektartásdíj indexálására vonatkozóan.

Természetesen annak a régi Csjt. hatálya alatt sem volt akadály, hogy a szülők megállapodásuk esetén a gyermektartásdíjat inflációkövető módon határozzák meg.¹¹ A bíróság viszont inflációkövetően nem állapíthatta meg a gyermektartásdíj mértékét,¹² legfeljebb arra volt lehetősége, hogy a kötelezett jövedelmének százalékos arányában határozza azt meg az alapösszeg megjelölése mellett. Ez azonban nem a tartás inflációkövető jellegét, hanem a gyermektartásdíj összegének a kötelezett jövedelmével arányos növekedését biztosította.

A jövedelmi formák sokszínűvé válása és hektikussága, a megváltozott foglalkoztatási struktúrák és gazdasági környezet következtében a jogalkalmazóknak egyre nagyobb kihívást jelentett annak meghatározása, hogy mit is ért jövedelem alatt,¹³ mi is képezi a gyermektartásdíj százalékos meghatározásának alapját, egyáltalán meg tudja-e állapítani százalékos arányban a gyermektartásdíj összegét.¹⁴ A Ptk. kodifikációjának folyamata során már korán felvetődött a tartásdíj határozott összegben történő meghatározásának gondolata és a tartásdíj indexálásának szükségessége.¹⁵ A Ptk. koncepciója már kifejezetten megfontolandónak tartotta, hogy a megállapított gyermektartásdíj automatikus emelkedésére – például az évenként hivatalosan megállapított nyugdíjemeléshez vagy a KSH hivatalos inflációs rátájához igazodóan – lehetőség legyen.¹⁶

A Polgári Jogi Kodifikációs Szerkesztőbizottság a Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottság által 2005 decemberében megtárgyalt Családjogi Könyv normaszövegének első tervezetében a százalékos marasztalás helyett a tartásdíj határozott összegben történő megállapítására tett javaslatot az indexálás lehetővé tétele mellett. A Szakértői Javaslat¹⁷ 2008-ban lényegét tekintve a fentiekkel azonos álláspontot képviselt,¹⁸ és a gyermektartásdíj tekintetében ennek megfelelő tartalommal lépett hatályba a jelenlegi Ptk. is.¹⁹ Érdekességként említhető, hogy a hatályba nem lépett Ptk., a 2009. évi CXX. törvény a tartásdíj automatikus módosulását az öregségi nyugdíj legkisebb összegének éves emelkedéséhez kötötte volna, amely azonban a tartásdíjigények túlnyomó részét kitevő gyermektartásdíjak tekintetében álláspontunk szerint nem lett volna megfelelő megoldás.²⁰ Az öregségi nyugdíj legkisebb ösz-

⁶ Csjt. 69/C. § (3) bekezdés.

⁷ Csjt. 69/C. § (4) bekezdés.

⁸ WEISS EMILIA: *Családjog. Polgári Jogi Kodifikáció*, 2001. (4–5), 37.

⁹ KÖRÖS ANDRÁS: *Fontolva haladás – az új Ptk. Családjogi Könyve* 8. Rész: A rokortartás. *Családi Jog*, 2007. (1), 7–8.

¹⁰ Csjt. 69. § (1) bekezdés.

¹¹ Kúria Pfv.20.637/2013/4.

¹² Az akkori gazdasági környezetben ez az igény nem is jelentkezett.

¹³ A családjogi törvény végrehajtásáról, valamint a családjogi törvény módosításáról szóló 1986. évi IV. törvénnyel kapcsolatos átmeneti rendelkezésekről szóló 4/1987. (VI. 14.) IM rendelet 10. §-a határozta meg, hogy mit is kell jövedelem alatt érteni.

¹⁴ Például: ruhapénz: BH 1988.353., osztalék: BH 1997.207., részvényjuttatás: BH 2006.189., szerzői jogdíj: BH 1992.400.

¹⁵ SZEIBERT ORSOLYA: A Családjogi Könyv rendelkezéseinek formálódása a Polgári Törvénykönyv kodifikációja folyamán. In: VÉKÁS LAJOS (szerk.): *Fejezetek a Polgári Törvénykönyv keletkezés-történetéből*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2018. 141–188.

¹⁶ A Kormány az 1003/2003. (I. 25.) Korm. határozattal fogadta el, és a határozat mellékleteként közzétételre került a *Magyar Közlöny* 2003. évi 8. számában, illetve a Tematikával együtt a *Magyar Közlöny* 2003. évi különszámában.

¹⁷ VÉKÁS LAJOS (szerk.): *Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*. Budapest, CompLex, 2008.

¹⁸ KÖRÖS ANDRÁS: *Az új Ptk. Családjogi Könyve – a 2013. évi V. törvény és a Szakértői Javaslat összevetése. Családi Jog*, 2013. (4), 7.

¹⁹ SZEIBERT ORSOLYA: A családjogi tartás az újabb gyakorlat és a felvetődő kérdések tükrében In: GÁRDOS-OROSZ FRUZZSINA – MENYHÁRD ATTILA (szerk.): *Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve*. Budapest, Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, 2019. 45.

²⁰ 2009. évi CXX. törvény 3:210. §-a.

szége ugyanis már régóta nem emelkedett, így az indexálás ehhez történő kötése nem feltétlenül biztosította volna az inflációkövetést.²¹

2.2. A gyermektartásdíj meghatározása a Ptk.-ban

Az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a gyermekek jogairól szóló New York-i Egyezmény 27. cikke értelmében az Egyezményben részes államok elismerik minden gyermeknek a jogát a testi, szellemi, lelki, erkölcsi és társadalmi fejlődését biztosító életszínvonalhoz. Ezzel összhangban az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezetének XVI. cikk (1) bekezdése alkotmányos szinten rögzíti, hogy minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A (3) bekezdés pedig a szülők kifejezett kötelezettségévé teszi, hogy kiskorú gyermekükről gondoskodjanak. A gyermek tartása – az Alaptörvényből is következően – a szülők közös felelőssége. A szülők tartási kötelezettsége a gyermekek természetbeni tartását (tényleges gondozását, felügyeletét, ápolását) és a szükségletek anyagi fedezetének biztosítását jelenti.²²

A kiskorú gyermek tartását a jogalkotó a rokontartáson belül helyezte el, megfogalmazva a gyermektartásra – speciális szabályok hiányában – irányadó rokontartás közös szabályait.²³ A Ptk. elsődlegesen a felek megállapodására bizza a tartás mértékének és a megfizetés módjának a meghatározását, amelyre sor kerülhet akár peren kívül, akár perben. Megállapodás hiányában a jogosult a tartás bírósági meghatározását kérheti,²⁴ melynek figyelembe veendő szempontjait a kódex felsorolja.²⁵

A bírói gyakorlat elvárásként fogalmazza meg, hogy a szülők a megállapodás tartalmának, a tartásdíj mértékének meghatározásakor a gyermekük érdekében felelősségteljesen, kellő gondossággal és körültekintéssel járjanak el. A gyermek érdekének fokozott védelme alapelveivel összhangban elvárható a szülőktől az az előrelátás, hogy számoljanak azzal, hogy egyrészt a megállapodás szerinti tartásdíj kiszámíthatóan, hosszabb időtartamon át is teljesíthető mértékű legyen, másrészt, hogy az a gyermek indokolt szükségleteit folyamatosan, megfelelően biztosítsa. Ebből következően a kötelezett szülőtől általában elvárható, hogy szerződéses rendezés esetén az általa vállalt tartás teljesítését kellő gondosság mellett azzal a felelősséggel vállalja, hogy annak hosszú távú megfizetéséhez a teljesítőképességét biztosítani kell.²⁶ Ennek keretében a kötelezett szülő mérje fel a saját teljesítőképességét és a vállalt tartás lehetőleg hosszabb távú biztosításának felelősségét. A gondozó szülőtől pedig elvárható annak felismerése, hogy a gyermek indokolt szükségleteit a szerződésben kikötött tartásdíj ne csak aktuálisan fedezze.²⁷

A bírói gyakorlat a gyermek érdekében felelősségteljes körültekintést és gondosságot vár a szülőktől a gyermektartásdíjra vonatkozó megállapodások megkötésekor. Így a szülők a szerződési szabadság elvéből adódóan nincsenek elzárva attól, hogy megállapodásukban valamilyen formájú indexálást kössenek ki, vagy külföldi pénznemben határozzák meg a gyermektartásdíj mértékét.²⁸

Bár a Ptk. hatálybalépésével a gyermektartásdíj százalékos formában történő megállapításának lehetősége megszűnt, és a jogalkotó általános érvénnyel rögzítette a tartásdíj határozott összegben történő meghatározásának követelményét, ezen jogi norma már csak rendszertani elhelyezéséből és nyelvtani értelmezéséből adódóan is nem vonatkozik a felek megállapodására. Nincs akadálya annak, hogy a szülők megállapodásukban százalékos arányban határozzák meg a gyermektartásdíjat. Egyet tudunk érteni az Új Ptk. Tanácsadó Testület azon véleményével, mely szerint perbeli vagy peren kívüli egyezség tartalmaként a gyermektartásdíj összegének százalékban való meghatározása nem minősül jogellenesnek, de ilyen esetben a feleknek kell pontosan meghatározniuk, hogy milyen jövedelmekből, milyen százalékban kelljen tartást fizetni.²⁹

A tartásdíj százalékos arányban történő meghatározása a kiskorú gyermek tartásánál éppen a jogosult érdekét szolgálta, hiszen tartósan és kiszámíthatóan biztosította azt, hogy a tartásdíj a kötelezett jövedelmével arányosan növekedjen,³⁰ mindemellett a jövedelmek sokfélesége és százalékos alapot képező jövedelmek meghatározása számos bizonytalanságot is eredményezett a jogalkalmazásban. A jogalkotó a tartásdíj százalékban való bírói meghatározásának kivezetésével egyidejűleg azonban lehetőséget biztosított a tartásdíj indexálására. Azt ugyanis a jogalkotó maga is elismerte, hogy a tartásdíj valamiféle automatikus emelkedésének biztosítására szükség van, mert ellenkező esetben nemcsak a jogosultak méltányos érdeke sérülne, hanem a tartásdíj felemelése iránti perek jelentős megszorodásával kellene számolni.³¹

A tartásdíj átalányjellegéből és az indexálás lehetőségéből azonban nem következik a tartásdíj összegének időszakonként eltérő mértékű meghatározásának tilalma.

²¹ A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet 11. §-a szerint az öregségi teljes nyugdíj legkisebb összege 2008. január 1-jétől változatlanul havi 28 500 forint.

²² Kúria Pfv.II.20.957/2019/4.

²³ Ptk. 4:213. §.

²⁴ Ptk. 4:217., 4:218. §.

²⁵ Ptk. 4:218. § (2) bekezdés.

²⁶ Lásd Kúria Pfv.II.21.545/2019/8.

²⁷ Lásd Kúria Pfv.II.20.331/2019/6.

²⁸ KATONÁNÉ PEHR ERIKA: A gyermektartás és a gyermektartásdíj megelőlegezése. *Családi Jog*, 2004. (1), 30.

²⁹ Új Ptk. Tanácsadó Testület Ptk. 4:207. §-ához fűzött véleménye, https://kuria-birosag.hu/hu/ptk?tid%5B%5D=351&body_value=

³⁰ SZEIBERT ORSOLYA: Ptk. Negyedik Könyv Negyedik Rész XIII. Cím. In: WELLMANN GYÖRGY (szerk.): *Polgári Jog I–IV. – új Ptk. – Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, ORAC Kiadó Kft., 2024. 307–311.

³¹ Ptk. 4:207. §-ához fűzött indokolás.

A Kúria álláspontja szerint kizáró törvényi rendelkezés hiányában nincs jogi akadálya annak, hogy a bíróság a tartásdíjat időszakokra bontva, differenciáltan állapítsa meg, igazodva az egyes időszakokban felmerülő indokolt szükségletekhez.³² Ilyen megoldást a felek is választhatnak megállapodásukban.

Bár a Ptk. elveti a gyermektartásdíj százalékos megállapításának lehetőségét, a tartásdíj automatikus emelkedésére, indexálására bírósági döntés alapján lehetőséget biztosít. A bíróság ugyanis ítéletében rendelkezhet úgy, hogy a tartásdíj összege évente, a következő év február 1. napjától a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett előző évre vonatkozó éves átlagos fogyasztói árindex növekedésének mértékével – külön intézkedés nélkül – módosuljon.³³

3. A gyermektartásdíj indexálása

3.1. A gyermektartásdíj indexálását lehetővé tevő jogi norma: Ptk. 4:207. §

Az indexálás alapvető feltétele, hogy annak aránya hivatalosan, mindenki számára hozzáférhetően közzé legyen téve, és az végrehajtható is legyen.³⁴ A fogyasztói árindex az infláció jelzésére szolgáló indexszám, amely a lakosság által megvásárolt áruk, illetve az igénybe vett szolgáltatások árának átlagos változását méri.³⁵ A tartásdíj inflációkövető módon történő meghatározása a jelenlegi gazdasági helyzetben kiemelkedő jelentőséggel bír. A kiskorú gyermek érdekét is az szolgálja, ha a gyermektartásdíj összege úgy kerül meghatározásra, hogy meg tudja őrizni reálértékét, és infláció esetén is fedezetet tud nyújtani a kiskorú gyermek indokolt szükségleteire.

A Ptk. 4:207. §-ában – a rokontartás közös szabályai körében – került rögzítésre a gyermektartásdíjra is irányadó azon szabály, amelynek értelmében a bíróság ítéletében úgy rendelkezhet, hogy a tartásdíj évente, a következő év február 1. napjától a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett előző évre vonatkozó éves átlagos fogyasztói árindex növekedésének mértékével – külön intézkedés nélkül – módosul.

A Ptk. korábban – 2023 decemberéig – a 4:207. § második fordulatát úgy szabályozta, miszerint a bíróság ítéletében úgy rendelkezhet, hogy a tartásdíj évente, a következő év január 1. napjától a KSH által közzétett éves fogyasztói árindex növekedésének mértékével – külön intézkedés nélkül – módosul. A Kúria Joggyakorlat-elemző Csoport 2018-as összefoglaló véleményében már foglalkozott a rendelkezés értelmezési problematikájával, és megállapította, hogy a törvényhely megfogalmazása pontatlan. Rávilágított arra, hogy a KSH által közzétett két-

féle éves fogyasztói árindex közül a törvény rendelkezését az éves átlagos fogyasztói árindexszel való emeléseként kell értelmezni, azonban ezen adatot a KSH csak a következő év január 15-ig teszi közzé, ezért lehetetlen január 1-jével elrendelni az automatikus emelkedést.³⁶ Az Alkotmánybíróság is foglalkozott a Ptk. 2024. január 1-jei módosítását megelőzően hatályban volt Ptk. 4:207. §-ának az Alaptörvénybe ütközésével. Az Alkotmánybíróság 3413/2023. (X. 11.) határozatában hangsúlyozta, hogy a Ptk. 4:207. § második mondatának pontatlanságát a bíróságok már észlelték, a felmerült kérdéseket vizsgálták. A Ptk. 4:207. § második mondata jogértelmezéssel és jogalkalmazással az összefoglaló vélemény szerint hatályosulhat, melyre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló bírói kezdeményezést elutasította.

2024. január 1-jén lépett hatályba a Ptk. 4:207. §-át módosító jogszabály,³⁷ amely pontosította a tartásdíj indexálására vonatkozó rendelkezést. A jelenleg hatályos szabályozás rögzíti egyrészt, hogy a tartásdíj indexálása a következő év február 1-jével történhet, másrészt pedig pontosítja, hogy a tartásdíj az előző évre vonatkozó éves átlagos fogyasztói árindex növekedésének a mértékével módosul.

3.2. A gyermektartásdíj indexálása a jogalkalmazásban

Annak ellenére, hogy a jogalkotó pontosította a Ptk. 4:207. §-át, a joggyakorlat korántsem egységes a jogi norma értelmezését és alkalmazását illetően. Miután a tartásdíj indexálását lehetővé tevő Ptk. 4:207. §-a úgy fogalmaz, hogy a „bíróság ítéletében úgy rendelkezhet”, az indexálás lehetősége a bíróság mérlegelésébe tartozó kérdés, amit a bíróság csak ítélettel rendelhet el, tehát ideiglenes intézkedéssel nem. A bírósági meghagyásnak az ítélettel azonos hatálya van,³⁸ így nem látjuk akadályát annak, hogy a bírósági meghagyás ilyen irányú kérelem esetén indexálási kikötést tartalmazzon. A bíróság által jóváhagyott egyezségnek is ugyanaz a hatálya, mint a bírói ítéletnek,³⁹ ezért álláspontunk szerint a bíróság a felek indexálási kikötést tartalmazó egyezségét is jóváhagyhatja.

A peres felek bíróság előtt kötött egyezsége kettős természetű jogintézmény: anyagi jogi és eljárási jogi elemeket egyaránt tartalmaz, azonban eredendően a felek szerződéses megállapodása, amely a bíróság általi jóváhagyással válik ítélet hatályúvá. A jogerős bírósági jóváhagyás

³² Kúria Pfv.20.646/2019/7.

³³ Ptk. 4:207. §.

³⁴ Ptk. 4:207. §-ához fűzött indokolás.

³⁵ KÖRÖS: Az új Ptk. Családjogi Könyve – a 2013. évi V. törvény és a Szakértői Javaslat összevetése. 7.

³⁶ KÚRIA JOGGYAKORLAT-ELEMZŐ CSOPORT: *Összefoglaló vélemény a rokontartás szabályaival kapcsolatos ítélezési gyakorlatról*. 24., https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/joggyak_osszefoglalo_2018_dr_makai_katalin.pdf

³⁷ Az igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2023. évi XCVI. törvény 79. § b) pontja.

³⁸ Pp. 348. § (2) bekezdés.

³⁹ Pp. 239. § (3) bekezdés.

azonban az egyezség ügyleti jellegén nem változtat, ezért a szerződéses kötelekre vonatkozó jogszabályok megfelelően alkalmazandók rá.⁴⁰ Megítélésünk szerint a bíróság előtt kötött egyezségben a felek a Ptk.-tól elérő tartalmú indexálási kikötésben is megegyezhetnek: akár az indexálás mértékét maximálhatják, vagy az automatikus emelkedést egyéb viszonyszámhoz köthetik. A felek peren kívüli megállapodása a szerződési szabadság⁴¹ elvéből adódóan pedig szintén tartalmazhat inflációkövető kikötést akár a Ptk. normaszövegével megegyezően, akár attól elérő módon, sőt az éves átlagos fogyasztói árindextől eltérő összeg is megállapítható automatikus éves emelésként.⁴²

A jogi norma értelmezésével összefüggésben egy sarlatatos kérdés, hogy az indexálás elrendeléséről a bíróság dönthet-e kereseti kérelem hiányában is, vagy kizárólag kérelemre. Ezzel kapcsolatosan nem egységes a bírói gyakorlat, és a jogszabálykörnyezet sem ad megnyugtató iránymutatást. Kétségtelen, hogy amennyiben az indexálásra irányuló kérelem a bíróság előtt előterjesztésre kerül, annak nincsen akadálya, hogy a bíróság ezt a kérelmet elutasítsa. Például euróban vagy dollárban meghatározott gyermektartásdíj esetében, amikor az indexálásnak jelentősége nincsen, vagy eleve magasabb összegű gyermektartásdíj esetében, amikor nem indokolt még külön a gyermektartásdíj indexálása. A tartásdíj indexálásának elrendelése tehát még határozott kérelem esetén sem kötelező, a jogszabály ugyanis a bíróság mérlegelésére bízta, hogy elrendeli-e az indexálás alkalmazását, vagy sem.⁴³

Amennyiben az infláció követésről a gyermektartásdíj megállapítása során nem rendelkeztek a bíróság vagy a felek, akkor arra is van lehetőség, hogy a jogosult a Ptk. 4:207. §-ára hivatkozással kérje a korábban már megállapított gyermektartásdíj-indexálást. A Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportja azonban kiemelte, hogy ez az emelés nem a gyermek megnövekedett igényeihez igazodik, hanem kizárólag az inflációt kompenzálja.⁴⁴ Az inflációkövetés mellőzése csak kivételesen lehet indokolt, különösen ha a tartásdíj mértéke olyan magas, hogy az emeléssel belátható időn belül a gyermek indokolt szükségleteihez képest aránytalanul magas lenne.⁴⁵

A fentiekből és a jogi norma nyelvtani értelmezéséből álláspontunk szerint az következik, hogy a bíróság az indexálást erre irányuló kérelem hiányában nem rendelheti el. A bíróságnak az összes körülmény mérlegelése alapján kell megállapítania, hogy a kiskorú gyermek érdekében a gyermektartásdíj értékállandóságának megőr-

zése végett szükség van-e az indexálásra. E körben a gyermek indokolt szükségleteinek megemelkedése nem vehető figyelembe. A Kúria is rámutatott arra, hogy a tartásdíj indexálásának lehetőségéről rendelkező szabály nem a gyermektartásdíj mértékének módosítására jogalapot adó jogi norma, így e szabályra hivatkozással a gyermektartásdíj felemelése⁴⁶ nem indítványozható.⁴⁷ Az indexálás lehetőségét biztosító jogszabályi rendelkezés azt a célt szolgálja, hogy a tartásdíj ne értéktelenedjen el, és minél ritkábban kelljen a gyermeket gondozó szülőnek a tartásdíj módosítása érdekében a bírósághoz fordulnia.⁴⁸ A KSH által alkalmazott fogyasztói árindex mértékével való növelés lehetőségét biztosít a gyermek szükségleteihez igazodó tartásdíj értékállóságának megőrzésére.⁴⁹

A tartásdíj éves átlagos fogyasztói árindex változásához való igazítása tekintetében kérdésként merülhet fel, hogy az átlagos fogyasztói árindex negatív irányú változása esetén csökkenhet-e a határozott összegben megállapított tartásdíj mértéke, azaz van-e negatív irányú indexálás. A törvényhely megfogalmazásból kitűnően csak a növekedés mértékéhez igazítható a tartásdíj, így annak leszállítására a fogyasztói árindex negatív irányú változása esetén nincs lehetőség.⁵⁰

Szintén jogértelmezési problémát vet fel az indexálás kezdő időpontjának meghatározása, miután a normaszöveg egyértelműen akként rendelkezik, hogy kizárólag jövőre nézve, a következő év február 1-jétől lehet elrendelni az indexálást, így ettől eltérő időponttól kezdődően vagy visszamenőlegesen a bíróság ítéletében nem rendelkezhet az indexálásról.⁵¹ Az indexálási lehetőség leghamarabb a tartásdíj jogerős meghatározását követő év február 1-jétől kezdődően áll fenn.⁵² Természetesen egyezségben vagy peren kívüli megállapodásban a felek ettől eltérő időpontban is meghatározhatják az indexálás kezdő időpontját.

4. Összegzés

Sokáig tartotta magát a bírói gyakorlat ahhoz az elvi tételhez, hogy önmagában az értékviszonyok változása, az infláció nem adhat alapot a gyermektartásdíj felemelésére, miután az infláció következményei a tartásdíjra jogosultat és kötelezettet is egyaránt érintik.⁵³

2022-től kezdődően azonban az infláció olyan mértékben megnövelte a gyermek indokolt szükségletei miatti kiadásokat, hogy a korábban megállapított tartásdíj összege sok esetben már nem fedezte azokat. A Kúria előre nem

⁴⁰ BDT 2012.2831.

⁴¹ Ptk. 6:59. §.

⁴² KÚRIA JOGGYAKORLAT-ELEMZŐ CSOPORT: *Összefoglaló vélemény a rokонтartás szabályaival kapcsolatos ítélezési gyakorlatról.* 25.

⁴³ Fővárosi Törvényszék Pf.632.419/2023/15.

⁴⁴ KÚRIA JOGGYAKORLAT-ELEMZŐ CSOPORT: *Összefoglaló vélemény a rokонтartás szabályaival kapcsolatos ítélezési gyakorlatról.* 25.

⁴⁵ Fővárosi Törvényszék Pf.637.268/2018/9.

⁴⁶ Lásd Ptk. 4:210. §.

⁴⁷ Kúria Pfv.II.22.624/2017/5.

⁴⁸ Fővárosi Törvényszék Pf.632.140/2019/6.

⁴⁹ Kúria Pfv.20.897/2021/5.

⁵⁰ KÖRÖS: Az új Ptk. Családjogi Könyve – a 2013. évi V. törvény és a Szakértői Javaslat összevetése. 7.

⁵¹ Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróság P.20.161/2022/27.

⁵² Fővárosi Törvényszék Pf. 635.896/2022/10.

⁵³ BH 2007.257.

látható körülményváltozásnak minősítette a 2022. évtől kezdődött jelentős mértékű inflációt, melynek folytán elsősorban az alapvető élelmiszerek és a gyógyszerek ára emelkedett, valamint a rezsiköltségek emelkedése is kirívóan magas mértékű volt. A bírói gyakorlat szerint az infláció akkor ad alapot a gyermektartásdíj felemelésére, ha igazolható módon a gyermek szükségleteinek emelkedésével párosul, és a kötelezett teljesítőképes.⁵⁴

A gyermektartásdíj reálértékének megőrzését és ezáltal a gyermek érdekét szolgálja a tartásdíj indexálásának

lehetősége, amelyet a magyar jogalkotó a Ptk. 4:207.§-ában biztosít is. Magyarországon az indexálás azonban nem automatikusan megy végbe, hanem bírói mérlegelésen múlik, hogy a bíróság elrendeli-e, vagy sem a gyermektartásdíj-indexálást. Kétségtelen, hogy a bírói gyakorlatban az indexálás mellőzésére csak kivételesen indokolt esetben kerül sor, mégis az utóbbi évek inflációja miatt megfontolandónak tartjuk más, automatikus indexálást biztosító országok megoldási modelljeinek és az automatikus indexálás előnyeinek vizsgálatát, amely vizsgálati szempontok a területi korlátok miatt egy másik tanulmány tárgyát képezik.

⁵⁴ Kúria Pfv.21.053/2023/12.